

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 107/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen jatkokysymykseksi kirjalliseen kysymykseen KK 678/2016 vp turvapaikanhakijoiden pakkopalautuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli-Poika Parviaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 107/2017 vp:

Miten eli millä perustein (kuka ja mitä kriteeristöä vasten) ns. pakkopalautettavat turvapaikanhakijat tällä hetkellä valikoituvat ja kuinka paljon pakkopalautuksia on tehty (esim. viimeisen puolen vuoden aikana)?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Aiemmassa vastauksessani alkuperäiseen kirjalliseen kysymykseen KK 678/2016 vp, pyrin tuomaan esiin kattavasti lainsäädännölliset perusteet ja yleiset viranomaistoiminnan periaatteet laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten maastapoistamiseen liittyen.

Toimivaltaisten viranomaisten velvoite poistaa Suomesta laittomasti oleskelevat ulkomaalaiset perustuu jo aiemmassa vastauksessani esiin tuomiin ulkomaalaislain säännöksiin. Suomen velvollisuus säätää asiasta kansallisessa lainsäädännössään perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2008/115/Ey) jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi (paluudirektiivi). Paluudirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet pannakseen täytäntöön palauttamispäätöksen, jos vapaaehtoista poistumista varten ei ole myönnetty aikaa tai jos paluovelvoitetta ei ole noudatettu myönnetyn ajan kuluessa.

Euroopan unionin komissio antoi 2.3.2017 tiedonannon ja suositukset takaisinoton ja palautusten tehostamiseksi. Tiedonannon ja suositusten tavoitteena on merkittävästi parantaa Euroopan unionin alueelta tapahtuvaa palauttamista ja kohentaa palauttamisastetta. Komissio kehottaakin jäsenvaltioita ryhtymään välittömästi suositusten mukaisiin toimenpiteisiin palautusten tehostamiseksi.

Komission mukaan yhtenä hallitsemattoman maahanmuuton syynä ja Eurooppaan laittomasti pyrkivien siirtolaisten motiivina on tieto siitä, ettei EU:n järjestelmä, eivätkä jäsenvaltioiden toimet laittomasti maassa oleskelevien palauttamiseksi, ole riittävän tehokkaita. Vaikka palautusten tehostaminen on ollut EU:n keskeinen tavoite muuttoliikekriisin aikana, palauttamisaste on edelleen hyvin matala. Tämä puute tulee komission mielestä korjata. Keskeinen osa muutto liikkeen hallintaan liittyviä toimia on laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen ihmisoike-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 107/2017 vp

uksia ja ihmisarvoa kunnioittaen sekä palautuskiellon periaatetta (nonrefoulement) noudattaen. Viivytyksetön palauttaminen on jäsenvaltioiden vastuulla.

Toistan aikaisemmassa vastauksessani esille tuomani periaatteen ja käytännön: Poliisin lakisääteisenä tehtävänä on varmistaa, että kaikki Suomesta palautettavaksi määrätty henkilöt poistuvat maasta. Aina se ei onnistu joko palautettavasta johtuvasta syystä (esim. pakeneminen, piilottelu) tai vastaanottavan valtion toimien seurauksena. Pääsääntöisesti palautukset onnistuvat niin valvottuna kuin saatettuna, jos palautettavan matkustusasiakirjat ovat kunnossa. Poliisilla ei ole mitään perustetta toimia normaalista poiketen irakilaiden palautettavien osalta. Jokaisen palautettavan irakilaisen osalta palautus pyritään toteuttamaan, jos hän ei poistu vapaaehtoisesti. Jos irakilaisella palautettavalla on matkustusasiakirja, palautus toteutetaan. Matkustusasiakirjojen puuttuessa palautuksen onnistuminen riippuu tällä hetkellä palautettavan omasta halusta hankkia matkustusasiakirjat kotivaltionsa viranomaisilta.

Suomen suhtautuminen palauttamisessa Irakiin ei ole missään vaiheessa muuttunut. Irakiin, niin kuin muihinkin valtioihin palautetaan ne laittomasti Suomessa oleskelevat ulkomaalaiset, jotka vastaanottava valtio suostuu ottamaan vastaan ja johon valtioon Suomen toimivaltaiset viranomaiset ovat katsoneet henkilön mahdolliseksi palautuskiellon periaatetta noudattaen palauttaa. Palautusta ei käytännössä lähdetä toteuttamaan, jos tiedetään yksittäistapauksessa, ettei vastaanottava valtio ota vastaan henkilöä esimerkiksi puutteellisten matkustusasiakirjojen vuoksi. Joskus voi käydä niin, että vastaanottava valtio ei hyväksy kansalaisensa palautusta, vaikka Suomen viranomaisilla on ollut käsitys, että palautus tulisi onnistumaan ongelmitta. Näissä tapauksissa palautettava palaa saattajiensa kanssa takaisin Suomeen ja palautusta yritetään uudestaan sen jälkeen kun ongelmat vastaanottajavaltion kanssa on saatu selvitettyä.

Ulkomaalaislain 146 a §:n määritelmän mukaan palauttamisella tarkoitetaan maastapoistamismenettelyä, jonka aikana pääsyn epäämis-, käännäyttämisen- tai karkottamispäätöksen saanut kolmannen maan kansalainen joko poistuu maasta vapaaehtoisesti tai hänet poistetaan maasta.

Jokaiselle kielteisen päätöksen saaneelle kansainvälistä suojelua hakeneelle henkilölle kerrotaan päätöksen tiedoksiannon yhteydessä päätöksen ja sen yhteydessä määrätyn palautuspäätöksen seuraukset. Jos hakijalla ei ole edellytyksiä saada kansainvälistä suojelua tai oleskelulupaa muulla perusteella Suomesta, henkilöllä on velvollisuus poistua Suomesta ja jos hän ei poistu vapaaehtoisesti, viranomaisilla on toimivalta tarvittaessa poistaa hänet maasta.

Irakiin on syksystä 2015 alkaen palannut vapaaehtoisesti noin 4900 kansainvälistä suojelua Suomesta hakenutta Irakin kansalaista. Noin 2000 heistä on palannut kotimaahansa itsenäisesti ilman viranomaisten myötävaikutusta. Loput 2900 ovat palanneet joko poliisin, yhteistyössä Irakin viranomaisten kanssa, järjestämällä tilauslennoilla tai Maahanmuuttoviraston hallinnoiman avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmän kautta. Viimeisen, noin puolen vuoden aikana, poliisi on palauttanut noin 40, kielteisen täytäntöönpanokelpoisen kansainvälistä suojelua koskeneen päätöksen saanutta, Irakin kansalaista saatettuna Irakiin. Nämä henkilöt eivät ole hakeutuneet avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmään tai poistuneet muuten vapaaehtoisesti

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 107/2017 vp

maasta. Irakin viranomaiset ovat ottaneet kaikki poliisin saattamana palautetut kansalaisensa vastaan.

Kaikilla Irakiin palanneilla henkilöillä on ollut yhtäläinen mahdollisuus yksilöllisesti selvittää turvapaikkaprosessissa oikeutensa saada kansainvälistä suojelua ja mahdollisuus valittaa ja saada hallinto-tuomioistuinten ratkaisu viranomaisen ratkaisun lainmukaisuudesta ennen palauttamistaan kotimaahansa. Suomi on oikeusvaltio, jossa niin oman maan kansalaisilla kuin ulkomaan kansalaisilla on oikeus saada laillinen oikeutensa toteutetuksi viime kädessä riippumattoman oikeuslaitoksen toimesta.

Helsingissä 10.4.2017

Sisäministeri Paula Risikko